

ARTIKELN | 1 APRIL 2022

AUDITS: IN OPKOMST BINNEN HET ONDERWIJS

Auteur: Monique Roders

Beeld: Magda Ehlers - Adobe Stock

Leestijd: 5 min

In veel bedrijven is auditing heel gewoon: bedrijfsprocessen worden langs de meetlat gelegd. In het onderwijs nam auditing een vlucht sinds de Inspectie van het Onderwijs het schoolbestuur als 'object van toezicht' heeft gekozen. Wat maakt audits in het onderwijs zo bijzonder?

Eerder deed een inspecteur zelf kwaliteitsonderzoek op alle scholen. Nu ligt dat anders. Er wordt aan het schoolbestuur gevraagd om zichzelf te verantwoorden over de kwaliteit van het onderwijs op al haar scholen. Besturen pakken dit nu zelf op. En daarom is het aantal externe en interne audits op scholen afgelopen jaren enorm gegroeid.

Hoe breng je kwaliteit in kaart?

Schoolbesturen hebben dus de wettelijke opdracht om de kwaliteit van het onderwijs op hun scholen te bewaken en te bevorderen, daarom werken zij met een stelsel van kwaliteitszorg. Er worden bijvoorbeeld data verzameld van de resultaten van de leerlingen in groep 8 op de eindtoets. Deze data worden vergeleken met de wettelijke ondergrens en met de resultaten van vergelijkbare scholen. Zo is te zien of een school het beter of slechter dan gemiddeld doet.

AUDIT

MAGAZINE

Maar onderwijskwaliteit bestaat uit meer dan toetsresultaten. Het is ook van belang dat er goed wordt lesgegeven. En dat de sfeer fijn en de omgeving veilig is. Evenals dat er voldoende aandacht en begeleiding beschikbaar is voor leerlingen die minder makkelijk leren. En ook voor leerlingen die de leerstof sneller dan gemiddeld onder de knie hebben. Zoiets kun je meten met een zelfevaluatie in de vorm van een vragenlijst. Maar is dit voldoende objectief? Of met enquêtes voor ouders. Maar hierop is de respons vaak laag. En van de vragenlijsten voor leerlingen is de vraagstelling vaak onbegrijpelijk. Daarom levert dat te weinig kwaliteitsinformatie op. Vandaar de audits in het onderwijs.

Geen landelijke controle

De termen interne audit en externe audit worden ook in het onderwijs gebruikt. Maar het betreft hier niet een internal audit door auditors die zijn aangesloten bij het IIA en op basis van IPPF-standaarden werken. Er zijn geen (inter)nationale richtlijnen. Wel zijn er afspraken tussen de interne auditoren onderling: die staan – als het goed is – in het kwaliteitshandboek. Een externe auditor is niet aangesloten bij het NBA en werkt dus ook niet op basis van de NV COS-standaarden, zoals gebruikelijk binnen de accountancy. Er zijn geen algemene, landelijke lijsten met controlestandaarden. Er is in Nederland iets dat als groot goed wordt gekoesterd: vrijheid van onderwijs. Dat betekent dat er op diverse wijzen invulling gegeven kan en mag worden aan de wettelijke vereisten.

Externe audits als handvat voor schoolontwikkeling

Zelf werk ik vanuit mijn bedrijf Zuyderhuis als externe auditor en heb ik afgelopen jaren vele basisscholen in Nederland bezocht. Op basis daarvan heb ik een professionele intuïtie ontwikkeld. Ik kan voortdurend vergelijken en weet daarom ook wat je mag verwachten van een les. Of bijvoorbeeld van goede begeleiding van leerlingen die snel of langzaam leren.

Onderwijskwaliteit bestaat uit meer dan toetsresultaten. Het is ook van belang dat er goed wordt lesgegeven. En dat de sfeer fijn en de omgeving veilig is

Als externe auditor word ik meestal door schoolbesturen gevraagd. De vragen die ik krijg zijn vaak: 'Hoe doen wij het? Hebben wij nog blinde vlekken?' Of als er zorgen zijn over de onderwijskwaliteit: 'Waar liggen de antwoorden om dit op te lossen?' Daarbij vormen de wettelijke eisen die aan het onderwijs gesteld worden (in de Wet primair onderwijs) een belangrijke basis. Het is goed om te weten dat de omschrijvingen hier op vele manieren zijn vorm te geven. Dat is het mooie aan onderwijs. En dus ook het lastige om het op de juiste manier te kunnen waarderen.

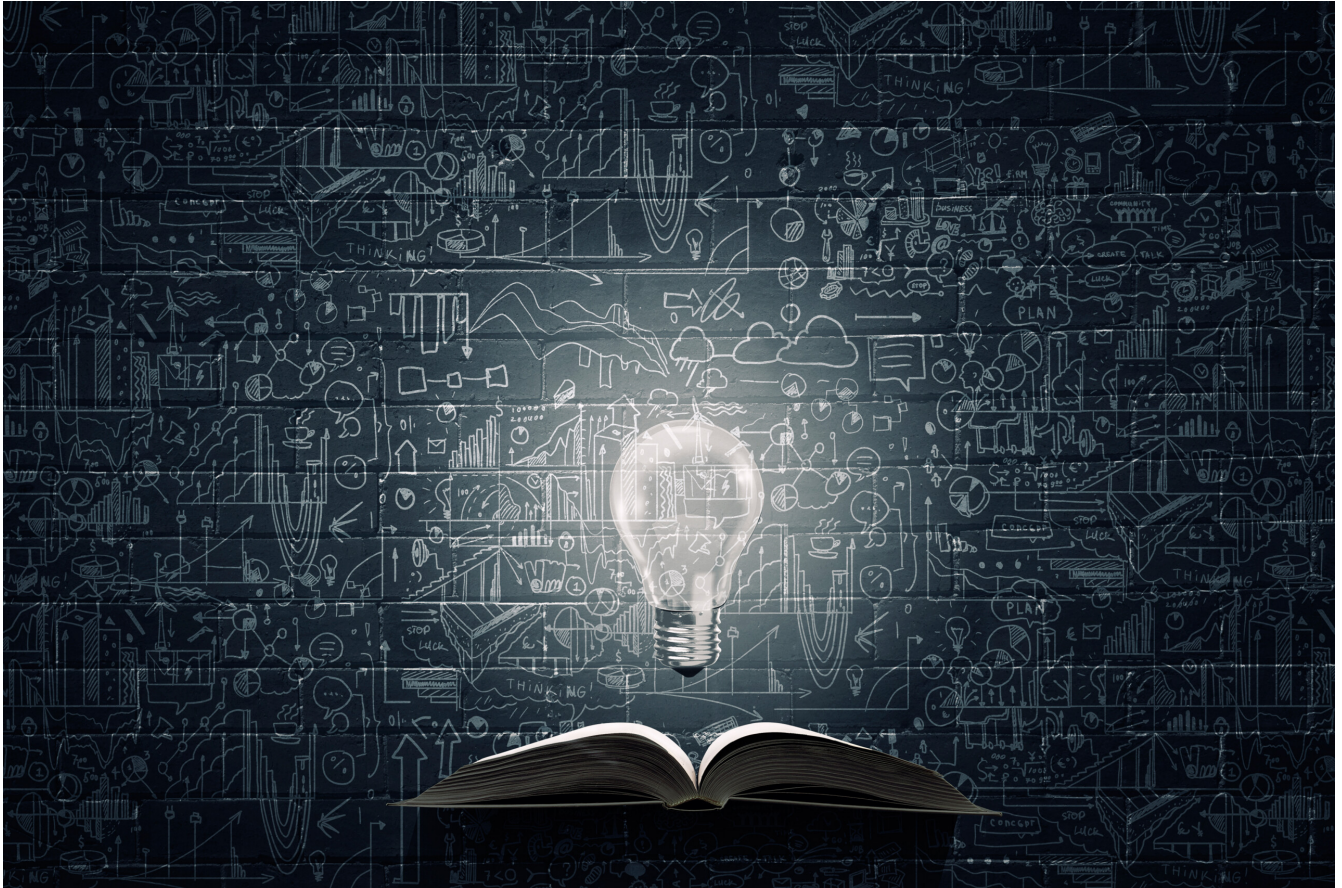
Transparantie en openheid zijn voor mij belangrijke waarden. Alle observatielijsten én het complete auditkader stuur ik van tevoren toe. Ik leg ook altijd uit dat ik volgens de methode van triangulatie werk. Tijdens de audit en na afloop vraag ik of mijn beeld wordt herkend of dat ik zaken over het hoofd heb gezien tijdens mijn onderzoek. Mijn ervaring is dat op een school hardwerkende en betrokken mensen werken. Het doel van een externe audit is daarom vooral zorgen voor handvatten voor een volgende stap in de schoolontwikkeling. Zo herkenbaar en motiverend als mogelijk.

Interne audits als stimulans voor kwaliteitscultuur

Schoolbesturen die willen stimuleren dat scholen onderling meer uitwisselen gaan vaak werken met interne audits. Een andere reden is dat door het werken met audits in deze vorm, schoolleiders en leraren meer enthousiast worden over kwaliteitszorg en het kwaliteitsbewustzijn wordt versterkt. Naast hun werk voor de groep als leraar of als directeur, krijgen zij dan de taak om jaarlijks een aantal audits uit te voeren. Met het huidige ernstige tekort aan schoolleiders en leraren, staat deze belangrijke taak onder druk. Dat is problematisch, want de opbrengst van interne audits is vaak groot. Het stimuleert en motiveert als mensen uit het vak feedback geven.

AUDIT

MAGAZINE

Het werken met interne audits ziet er meestal als volgt uit: collega's binnen een bestuur bezoeken elkaars scholen en beoordelen of wisselen informatie uit over de kwaliteit. Meestal gebeurt dit met een vast auditteam dat wordt opgeleid voor dit doel. Het team werkt eerst onder leiding van een expert. In zo'n auditteam zitten schoolleiders van verschillende scholen, soms ook leerkrachten of zorgcoördinatoren: ik stuur meestal aan op diversiteit, dit maakt de gesprekken inhoudelijk interessanter en zorgt voor een breder draagvlak. De uitwisseling tussen scholen is niet altijd vanzelfsprekend. Mijn ervaring is dat dit een goede manier is om de professionele cultuur te versterken. Maar er zitten wel degelijk ook nadelen aan het werken met interne audits.

Valkuilen bij interne audits

Wat zijn nu die valkuilen bij interne audits, die ook voor het onderwijs gelden? Ten eerste kennen de interne auditoren elkaar vaak (te) goed. Binnen een schoolbestuur komen schoolleiders elkaar wekelijks tegen bij het directeurenoverleg. Leraren komen elkaar tegen bij scholing of kennen elkaar privé. Een goede of slechte verstandhouding kan het objectief oordelen in de weg zitten. Dat maakt het soms lastig om een goed beeld van de kwaliteit op te halen.

Verder is auditing een vak, iets wat je moet ontwikkelen en bijhouden. Het gaat niet alleen om de inhoud, maar ook om de stijl en de communicatie. Het schoolleiders- en lerarentekort maakt dat hier weinig tijd voor is, omdat er vaak – logisch – voor wordt gekozen om de klassen draaiende te houden. De communicatie is belangrijk, omdat het doel van een audit immers niet 'afrekenen' is, maar een stimulerend gesprek voeren over de onderwijskwaliteit. Omdat vrijwel iedereen in het onderwijs met hart en ziel zijn werk doet, past de nodige zorgvuldigheid. Maar ook duidelijkheid als het echt beter moet.

Met het huidige ernstige tekort aan schoolleiders en leraren, staan interne audits onder druk. Dat is problematisch, want de opbrengst van interne audits is vaak groot

Een andere valkuil betreft projectie. Interne auditoren in het onderwijs werken zelf altijd op een school. Dan is het logisch om deze als uitgangspunt te nemen. Is de school 'goed' dan ligt de lat vaak hoog. Is de school zelf minder sterk, dan is het referentiepunt dus ook lager. Om die reden zorg ik ervoor dat een auditteam altijd zeer divers van samenstelling is.

Ten slotte

Waar binnen de accountancy en bedrijven de audits strak ingeregeld zijn, de procedures helder moeten zijn, is dat bij onderwijs anders. Het product onderwijs is moeilijker te meten. In Nederland zijn er wetten, maar is er tegelijkertijd veel vrijheid om het onderwijs vorm te geven. Het gaat ook om publieke organisaties. Auditing in onderwijs moet zoveel als mogelijk stimulerend en motiverend zijn. Het 'product' is immers niet tastbaar of in geld uit te drukken. Het gaat om iets veel belangrijkers: kansen voor kinderen.

Over

Monique Roders was inspecteur bij de Inspectie van het Onderwijs. Op dit moment is zij zelfstandige en verzorgt zij met haar eigen bureau, Zuyderhuis – Leren & Ontwikkelen, onder andere interne auditopleidingen & externe audits in het onderwijs. mroders@zuyderhuis.nl

Tags: Onderwijs

Bron url: <https://auditmagazine.nl/artikelen/audits-in-opkomst-binnen-het-onderwijs/>